

دانشگاه معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

گروه: مدرسی معارف اسلامی

گرایش: تاریخ و تمدن اسلامی

عنوان

عزاداری در سیره اهل بیت (علیهم السلام)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر قاسم جوادی

استاد مشاور:

حجة الاسلام و المسلمین حمید رضا مطهری

نگارش:

محمد حسین توکلیان

۱۳۹۲

کلیه حقوق این پایان نامه، اعم از چاپ و تکثیر، ترجمه، اقتباس و ... برای دانشگاه معارف اسلامی محفوظ است. نقل مطالب با ذکر مأخذ بلا مانع است.

این اثر ناچیز، برگ سبزی است هدیه به مولا و سرور ما بقية الله الاعظم ﷺ، آنکه به
برکتش، خلق متنعم و به وجودش، آسمان و زمین پا برجاست.

تقدیر و تشکر

بر خود فرض می دانم که پیش از هر چیز مراتب سپاس و قدردانی خود را از مدیران و مسئولین دلسوز و خدوم دانشگاه معارف اسلامی که زمینه تحصیل علم و معرفت را برای طلاب مستعد فراهم نموده اند، داشته باشم. همچنین از جناب آقای دکتر جوادی که به عنوان استاد راهنما، امر هدایت و راهنمایی بنده را در این پژوهش بر عهده داشته اند و جناب حجة الاسلام و المسلمین دکتر مطهری که امر مشاوره حقیر را عهده دار بوده اند، تشکر و قدردانی می نمایم. در پایان، از مادر عزیزم که مرا پرورید و همسر دلسوز و مهربانم که آرامش درون منزل را برای بنده فراهم نمود سپاسگزارم.

چکیده

تحقیق حاضر به سنت عزاداری در سیره اهل بیت (علیهم السلام) می پردازد. این تحقیق، پژوهشی کاربردی است، و بر مبنای روش گرد آوری اطلاعات، تحقیقی کتابخانه ای به شمار می آید. مسأله عزاداری از دیرباز و از زمان پیدایش انسانها بر روی کره زمین وجود داشته است. هر قوم و ملتی به شیوه ای حزن و اندوه درون خود را در قالب عزاداری بر در گذشته خود بروز می دهد. دین اسلام هم بر مبنای کتاب خدا و سنت پیامبر و اوصیای ایشان، شیوه مطلوب عزاداری را به ما آموخته است. این سنت در طول گذشت سالها و قرون، دست خوش تغییر و تحریف گردیده است. تحقیق حاضر بر آن است تا سوگواری دوران حضور پیشوایان دین و امامان هدایت را حتی الامکان با توجه به منابع و متون اصلی مورد بررسی قرار دهد. با ملاحظه طریقه و آداب عزاداری در آن عصر و مقایسه آن با عزاداری هایی که در حال حاضر در میان مردم مرسوم شده است، تحریفاتی که در طول قرون به عزاداری ها ملحق گردیده پی برده می شود. همچنین روش صحیح عزاداری با توجه به سیره معصومان (علیهم السلام) در برگزاری مراسم سوگواری برای خواننده مشخص می گردد. از طرفی با تقویت نمادهای مورد تأیید در عزاداری، به هرچه بهتر برگزار شدن مجالس عزای اهل بیت (علیهم السلام) می توان یاری نمود. این آگاهی ها درکی روشن پیرامون روش صحیح عزاداری، باید ها و نبایدهای آن و مسائلی از این قبیل به ما منتقل می نماید.

واژگان کلیدی: عزاداری ، معصومان ، گریه ، مرثیه ، شعر.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
۱. فصل اول: کلیات و مفاهیم	۲
۱-۱ کلیات.....	۳
۱-۱-۱ تبیین مسأله.....	۳
۱-۱-۲ اهداف.....	۴
۱-۱-۳ روش کار.....	۴
۱-۱-۴ سوالات تحقیق.....	۴
۱-۱-۵ فرضیه ها.....	۵
۱-۱-۶ پیشینه تحقیق.....	۵
۱-۱-۷ بررسی منابع.....	۶
۱-۱-۸ ساماندهی تحقیق.....	۹
۲- تعاریف و مفهوم شناسی.....	۱۰
۱-۲-۱ عزاداری.....	۱۰
۲-۲-۱ سیره.....	۱۱
۳-۲-۱ اهمیت عزاداری از دیدگاه کتاب و سنت.....	۱۲
۴-۲-۱ تاریخچه عزاداری در میان ادیان و ملل دیگر.....	۱۳
۵-۲-۱ عزاداری در عرب جاهلی.....	۱۶
۲. فصل دوم: عزاداری در سیره رسول خدا و ائمه	۱۸
۱-۲ عزاداری در سیره نبوی ﷺ.....	۱۹
۱-۲-۱ دوران مکی.....	۱۹

- ۱۹..... ۱-۱-۱-۲ عزاداری بر خدیجه و ابوطالب علیهم السلام
- ۲۰..... ۲-۱-۲-۲ دوران مدنی
- ۲۰..... ۱-۲-۱-۲ عزاداری بر فرزندان خویش
- ۲۰..... ۱-۱-۲-۱-۲ گریه پیامبر صلی الله علیه و آله در مرگ فرزندش ابراهیم
- ۲۱..... ۲-۱-۲-۱-۲ گریه پیامبر در کنار قبر دخترش
- ۲۲..... ۲-۲-۱-۲ عزاداری بر خویشان
- ۲۲..... ۱-۲-۲-۱-۲ گریه رسول خدا صلی الله علیه و آله بر امیر المؤمنین ، فاطمه و حسنین علیهم السلام
- ۲۲..... ۲-۲-۲-۱-۲ گریه رسول خدا برای امام حسین علیه السلام
- ۲۳..... ۳-۲-۲-۱-۲ گریه رسول خدا صلی الله علیه و آله بر مسلم بن عقیل رضی الله عنه
- ۲۳..... ۴-۲-۲-۱-۲ عزاداری بر حمزه سید الشهداء رضی الله عنه
- ۲۵..... ۵-۲-۲-۱-۲ عزاداری بر شهدای جنگ موته و شهادت جعفر رضی الله عنه
- ۲۶..... ۶-۲-۲-۱-۲ عزاداری رسول خدا صلی الله علیه و آله در کنار قبر مادرش
- ۲۶..... ۷-۲-۲-۱-۲ عزاداری رسول خدا صلی الله علیه و آله بر فاطمه بنت اسد
- ۲۶..... ۳-۲-۱-۲ عزاداری بر اصحاب خویش
- ۲۶..... ۱-۳-۲-۱-۲ گریه پیامبر صلی الله علیه و آله در وفات عثمان بن مظعون رضی الله عنه
- ۲۷..... ۲-۲-۲-۱-۲ عزاداری در سیره دیگر معصومان علیهم السلام
- ۲۷..... ۱-۲-۲-۱-۲ حضرت زهرا علیها السلام
- ۲۷..... ۱-۱-۲-۲ گریه بر خدیجه علیها السلام
- ۲۸..... ۲-۱-۲-۲ گریه در کنار قبر رقیه
- ۲۸..... ۳-۱-۲-۲ گریه بر حمزه و جعفر
- ۲۸..... ۴-۱-۲-۲ گریه بر پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۳۰..... ۵-۱-۲-۲ گریه بر امام حسین علیه السلام
- ۳۰..... ۲-۲-۲-۱-۲ امیر المؤمنین علیه السلام

- ۳۰ ۱-۲-۲-۲ گریه بر رسول خدا ﷺ
- ۳۰ ۲-۲-۲-۲ حضرت زهرا علیها السلام
- ۳۱ ۳-۲-۲-۲ گریه بر ابوبکر
- ۳۱ ۴-۲-۲-۲ گریه بر عمار بن یاسر و هاشم بن عتبہ
- ۳۲ ۵-۲-۲-۲ گریه بر مالک اشتر و محمد بن ابی بکر رضی اللہ عنہما
- ۳۳ ۶-۲-۲-۲ گریه بر امام حسین علیه السلام
- ۳۳ ۳-۲-۲-۲ امام حسن مجتبی علیه السلام
- ۳۳ ۴-۲-۲-۲ امام حسین علیه السلام
- ۳۴ ۵-۲-۲-۲ امام سجاد علیه السلام
- ۳۶ ۶-۲-۲-۲ امام باقر علیه السلام
- ۳۶ ۱-۶-۲-۲ عزاداری بر پدر خویش
- ۳۶ ۲-۶-۲-۲ عزاداری بر امام حسین علیه السلام
- ۳۷ ۳-۶-۲-۲ وقف مال برای عزاداری بر خودشان
- ۳۸ ۷-۲-۲-۲ امام صادق علیه السلام
- ۳۸ ۱-۷-۲-۲ برپایی مجلس عزاداری
- ۴۰ ۲-۷-۲-۲ دوران تقیه
- ۴۳ ۳-۷-۲-۲ وقف مال برای عزاداری بر خودشان
- ۴۳ ۸-۲-۲-۲ امام کاظم علیه السلام
- ۴۳ ۹-۲-۲-۲ امام رضا علیه السلام
- ۴۴ ۱۰-۲-۲-۲ ابناء الرضا علیهم السلام
- ۴۴ ۱-۱۰-۲-۲ امام جواد علیه السلام
- ۴۴ ۲-۱۰-۲-۲ امام حسن عسکری علیه السلام
- ۴۵ ۳-۱۰-۲-۲ امام زمان علیه السلام

- جمع بندی ۴۵
- ۳. فصل سوم: عزاداری در سیره صحابه، تابعین و عموم مردم** ۴۶
- ۱-۳ عزاداری صحابه ۴۷
- ۱-۱-۳ عزاداری بر شخصیت های مذهبی ۴۷
- ۱-۱-۱-۳ گریه ابوبکر بر پیامبر ﷺ ۴۸
- ۲-۱-۱-۳ عزاداری عمر خطاب بر پیامبر ﷺ ۴۸
- ۳-۱-۱-۳ گریه بلال حبشی ۴۸
- ۴-۱-۱-۳ گریه ابن عباس ۴۸
- ۵-۱-۱-۳ گریه انس بن مالک ۴۸
- ۶-۱-۱-۳ زید بن ارقم ۴۹
- ۷-۱-۱-۳ عزاداری بر عباس بن عبدالمطلب ۴۹
- ۸-۱-۱-۳ عزاداری بر امام حسن مجتبیٰ عیسیا ۴۹
- ۹-۱-۱-۳ گریه ام ایمن بر رسول خدا ﷺ ۵۰
- ۱۰-۱-۱-۳ عزاداری صفیه دختر عبدالمطلب ۵۰
- ۱۱-۱-۱-۳ عزاداری ام سلمه ۵۰
- ۱۲-۱-۱-۳ عزاداری حضرت ام کلثوم ۵۱
- ۱۳-۱-۱-۳ عزاداری حضرت زینب عیسیا ۵۲
- ۱۴-۱-۱-۳ عزاداری رباب ۵۲
- ۱۵-۱-۱-۳ عزاداری ام البنین ۵۲
- ۲-۱-۳ عزاداری بر خویشان و بستگان ۵۳
- ۱-۲-۱-۳ متمم بن نویره بر برادرش مالک ۵۳
- ۲-۲-۱-۳ عزاداری عمر بر برادرش ۵۳
- ۳-۲-۱-۳ عایشه بر پدر، برادر و اقوام خود ۵۴

- ۲-۳ عزاداری تابعین..... ۵۵
- ۱-۲-۳ عزاداری بر شخصیت های مذهبی..... ۵۵
- ۱-۱-۲-۳ گریه محمد بن حنفیه..... ۵۵
- ۲-۱-۲-۳ گریه حسن بصری و ربیع بن خثیم..... ۵۷
- ۳-۱-۲-۳ خالد بن معدان..... ۵۷
- ۴-۱-۲-۳ عزاداری توابین در کنار قبر سید الشهداء علیه السلام..... ۵۷
- ۵-۱-۲-۳ عزاداری مختار..... ۵۸
- ۶-۱-۲-۳ عزاداری عبدالله بن حسن..... ۵۹
- ۲-۲-۳ عزاداری بر خویشان و بستگان..... ۵۹
- ۱-۲-۲-۳ گریه عبد الملک مروان..... ۵۹
- ۲-۲-۲-۳ گریه عمر بن عبد العزیز..... ۶۰
- ۳-۳ عزاداری عموم مردم..... ۶۰
- ۱-۳-۳ عزاداری بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم..... ۶۰
- ۲-۳-۳ عزاداری بر حضرت زهرا علیها السلام..... ۶۱
- ۳-۳-۳ عزاداری بر امام حسن علیه السلام..... ۶۱
- ۴-۳-۳ عزاداری بر امام حسین علیه السلام..... ۶۱
- ۱-۴-۳-۳ عزاداری مردم مدینه..... ۶۱
- ۲-۴-۳-۳ عزاداری مردم کوفه..... ۶۳
- ۳-۴-۳-۳ عزاداری مردم شام..... ۶۵
- ۵-۳-۳ عزاداری مردم خراسان بر یحیی شهید..... ۶۶
- جمع بندی..... ۶۶
- ۴. فصل چهارم: مرثیه سرایی در عصر معصومان علیهم السلام**..... ۶۶
- مقدمه: جایگاه شعر در عزاداری های اقوام و ملل..... ۶۷

- ٦٨ ٤-١ شعر در عزاداری های عصر نبوی
- ٦٨ ٤-١-١ شعر در رثای رسول خدا ﷺ
- ٦٨ ٤-١-١-١ اشعار حسان بن ثابت بر پیامبر ﷺ
- ٦٩ ٤-١-١-٢ کعب بن مالک
- ٦٩ ٤-١-١-٣ مرثیه ابوبکر
- ٧٠ ٤-١-١-٤ مرثیه عمر بن الخطاب
- ٧٠ ٤-١-١-٥ مرثیه علی بن ابیطالب عليه السلام
- ٧١ ٤-١-١-٦ مرثیه عبد الله بن أنیس
- ٧١ ٤-١-١-٧ مرثیه ابو سفیان
- ٧١ ٤-١-١-٨ مرثیه أبو ذؤیب
- ٧١ ٤-١-١-٩ مرثیه ابوهیثم بن تیهان
- ٧٢ ٤-١-١-١٠ مرثیه عامر بن الطفیل بن الحارث الأزدی
- ٧٢ ٤-١-١-١١ مرثیه سواد بن قارب الدوسی
- ٧٢ ٤-١-١-١٢ مرثیه ابو عمرو
- ٧٢ ٤-١-١-١٣ مرثیه اروی دختر عبد المطلب
- ٧٣ ٤-١-١-١٤ مرثیه عاتکه دختر عبد المطلب
- ٧٣ ٤-١-١-١٥ مرثیه صفیه دختر عبد المطلب
- ٧٤ ٤-١-١-١٦ مرثیه أم ایمن
- ٧٤ ٤-١-١-١٧ مرثیه ام رعله
- ٧٤ ٤-١-١-١٨ مرثیه فاطمه زهرا عليها السلام
- ٧٥ ٤-١-١-١٩ مرثیه هند دختر الحارث
- ٧٥ ٤-١-١-٢٠ مرثیه هند دختر آثاه
- ٧٦ ٤-١-١-٢١ مرثیه عاتکه دختر زید بن عمرو

- ۷۶..... ۲-۱-۴ مرثیه بر خویشان، بستگان و عموم مردم.....
- ۷۶..... ۱-۲-۱-۴ مرثیه خنساء برای برادرش صخر.....
- ۷۷..... ۲-۲-۱-۴ لیلی الاخیلیه.....
- ۷۸..... ۳-۲-۱-۴ مرثیه حسان بن ثابت بر عثمان.....
- ۷۸..... ۴-۲-۱-۴ مرثیه ابو ذؤیب در مرگ پنج فرزندش.....
- ۷۹..... ۲-۴ مرثیه در عزاداری های دوران معصومان پس از پیامبر.....
- ۷۹..... ۱-۲-۴ مرثیه بر امیر المؤمنین علیه السلام.....
- ۷۹..... ۱-۱-۲-۴ امام حسن مجتبی علیه السلام.....
- ۸۰..... ۲-۱-۲-۴ ابو الاسود دوئلی.....
- ۸۰..... ۳-۱-۲-۴ مرثیه أم هانم.....
- ۸۱..... ۲-۲-۴ مرثیه بر حضرت زهرا.....
- ۸۱..... ۳-۲-۴ مرثیه بر امام حسن علیه السلام.....
- ۸۳..... ۴-۲-۴ شاعران مسلمان و عزاداری امام حسین علیه السلام.....
- ۸۴..... ۱-۴-۲-۴ عقبه بن عمرو السهمی.....
- ۸۵..... ۲-۴-۲-۴ سلیمان بن قته.....
- ۸۵..... ۳-۴-۲-۴ عبید الله بن الحر الجعفی.....
- ۸۶..... ۴-۴-۲-۴ خالد بن معدان.....
- ۸۷..... ۵-۴-۲-۴ ابو الرمیح الخزاعی.....
- ۸۷..... ۶-۴-۲-۴ مرثیه عوف ازدی.....
- ۸۸..... ۷-۴-۲-۴ مرثیه رباب.....
- ۸۸..... ۸-۴-۲-۴ مرثیه ام البنین.....
- ۸۹..... ۹-۴-۲-۴ مرثیه اسماء بنت عقیل.....
- ۸۹..... ۵-۲-۴ مرثیه سرایی و منقبت خوانی در دوران پس از امام سجاد علیه السلام.....

- ۹۰.....۴-۲-۵-۱ وضعیت شاعران در دوران اموی
- ۹۱.....۴-۲-۵-۲ کمیت اسدی
- ۹۲.....۴-۲-۵-۳ ابو هارون مکفوف
- ۹۲.....۴-۲-۵-۴ جعفر بن عفان
- ۹۳.....۴-۲-۵-۵ سید حمیری
- ۹۴.....۴-۲-۵-۶ عبد الله بن غالب
- ۹۵.....۴-۲-۵-۷ سفیان بن مصعب عبدی
- ۹۶.....۴-۲-۵-۸ منصور نمری
- ۹۷.....۴-۲-۵-۹ دعبل خزاعی
- ۹۸..... جمع بندی

۹۹..... **۵. فصل پنجم: نماد های عزاداری در عصر معصومان (علیهم السلام)**

- ۱۰۰.....۵-۱ گریه کردن
- ۱۰۱.....۵-۲ نوحه خوانی
- ۱۰۲.....۵-۳ برداشتن عبا از روی دوش
- ۱۰۲.....۵-۴ تسلیت دادن به یکدیگر
- ۱۰۳.....۵-۵ ترک زینت
- ۱۰۳.....۵-۶ پوشیدن لباس سیاه
- ۱۰۴.....۵-۷ ترک کسب و کار
- ۱۰۴.....۵-۸ پریشان کردن مو و زدن به صورت
- ۱۰۴.....۵-۹ پاره کردن گریبان
- ۱۰۵.....۵-۱۰ شکافتن سر
- ۱۰۶.....۵-۱۱ حمل نخل

نتیجه..... ۱۰۷

نمایه اشخاص..... ۱۰۹

منابع..... ۱۱۶

کتاب های فارسی..... ۱۱۶

کتاب های عربی..... ۱۱۶

مقالات..... ۱۲۴

مقدمه

بلاها و مصیبت ها، بخشی از زندگی ما انسانها را به خود اختصاص داده است. این بلاها گاه در نقصان یا از میان رفتن مال و ثروت و گاه در از دست دادن عزیزان می باشد. قرآن کریم، این بلاها را آزمایش های الهی دانسته، و بر کسانی که در برابر آن صبر پیشه کنند درود و بشارت فرستاده است.^۱ با دقت نظر در زندگی پیامبر عظیم الشان اسلام و اهل بیت پاک ایشان نیز، این سختی ها و مصیبت ها را مشاهده می نماییم. کودکی رسول خدا ﷺ بر است از مصیبت های درد ناک که زندگی هر کسی را دچار تغییرات گسترده می نماید. رسول خدا ﷺ در کودکی پدر و مادر خود را از دست داد. در شش سالگی سرپرستی این کودک، به جد ایشان عبدالمطلب واگذار شد. هنوز هشت سال از عمر شریفشان نگذشته بود که عبدالمطلب نیز از دنیا رفت و تکفل این کودک هشت ساله را عموی او ابوطالب بر عهده گرفت. در طول دوران پس از بعثت نیز علاوه بر اذیت و آزاری که از جانب قریش بر ایشان تحمیل می شد، مصیبت هایی همچون از دست دادن همسر، عمو و فرزندان، قلب و جان رسول خدا ﷺ را شکست. امامان پس از ایشان نیز هر کدام به مصائبی دچار شدند. امام سجاد علیه السلام در یک روز پدر، برادران و اقوام خود را در یک واقعه خونبار و غیر انسانی از دست داد. امامان دیگر نیز هر کدام به بلاها، اذیت ها و مصیبت هایی دچار شدند.

نویسنده در این تحقیق به بررسی رفتار و حالات رسول خدا ﷺ، ائمه هدی علیهم السلام، صحابه و مردم قرون نخستین اسلام در سوگواری های خود، می پردازد. این حالات و اندوه های درونی گاه در قالب سرشک اشک و گاه در قالب سرودن قطعه ای شعر و یا به گونه های دیگر بروز می نماید. تحقیقی که در پیش رو دارید، با بررسی طول زندگی هر معصوم و طریقه سوگواری ایشان و مردم آن دوره، اطلاعات خوبی را از عزاداری ها و تغییراتی که در آن ایجاد شده است به ما می دهد.

فصل اول

کلیات و مفاهیم

۱-۱ کلیات

۱-۱-۱ تبیین مسأله

مسأله سوگواری در جهان امروز با تمام گستردگی که در آن وجود دارد، هنوز هم از مسائل مهم اجتماعی محسوب می‌شود. این مسأله که از عاطفه انسانی و احساسات درونی نشأت گرفته، هر جامعه‌ای را به نحوی درگیر خود نموده است. در جوامعی که به ظاهر از ارزش‌های انسانی دور افتاده و در دنیای مادی غرق شده‌اند، هنوز هم گریه و سوگواری بر شخصی که از دنیا رفته است امری طبیعی محسوب می‌شود. تبلیغاتی که امروزه در جوامع مسلمان از طرق وهابیت و در جوامع غربی از کانال شیطان پرستی انجام می‌شود، سعی در از میان بردن این احساسات و عواطف دارد. شرک انگاشتن کارهایی نظیر گریه بر اموات، زیارت قبور، خواندن دعا و فاتحه برای ایشان و... موجب شده تا بررسی این مسأله از اهمیت بیشتری برخوردار گردد.^۱

عزاداری برای اموات و خصوصاً شهدا، سابقه‌ای دیرین دارد و از گزارش‌های تاریخی اینچنین بر می‌آید که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز آن را تأیید کرده و در برگزاری آن همت می‌گماشت؛ چنانکه اهل مدینه را به عزاداری بر حمزه سید الشهداء ترغیب می‌نمود.^۲ بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز این روش ادامه یافت؛ همانند عزاداری بر شخص پیامبر صلی الله علیه و آله^۳ و حضور مردم جهت تشییع حضرت زهرا^۴. پوشیدن لباس عزا و اقامه عزا در بین مردم آن عصر نیز متعارف بوده است؛ چنانچه گزارش‌های تاریخی به پوشیدن لباس سیاه در شهادت امام حسن مجتبی علیه السلام اشاره نموده است.^۵ پس از شهادت حسین بن علی علیه السلام عزاداری وارد مرحله جدیدی شد و با عمومیت بیشتری در جهان اسلام برگزار گردید. این تحقیق بر آن است که به بررسی عزاداری در سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام پرداخته و علاوه بر ارائه گزارش از چگونگی اقامه عزا در حضور ائمه هدی علیهم السلام، به بیان عزاداری در آن دوران میان عامه مردم، خصوصاً در مناطق حضور معصومین علیهم السلام، پردازد. در ضمن، در این تحقیق سعی شده تا به مسائلی همچون اشعار و مرثی سوگواری، نمادهای عزاداری، مدت عزاداری و مسائلی از این قبیل پردازد.

^۱ به عنوان نمونه، استدلال برخی از اهل سنت و وهابیت به روایتی که از عبدالله بن عمر از رسول خدا نقل شده که: «ان المیت ليعذب ببقاء اهله» به اینکه گریه بر میت جایز نیست. این روایت را می‌توانید در کتاب الجنائز صحیح بخاری و مسلم مشاهده نمایید و مخالفت‌های عایشه و برخی صحابه با این روایت را در ذیل آن ملاحظه کنید.

^۲ محمد بن سعد، طبقات الکبری، ج ۳، ص ۷

^۳ احمد بن یحیی بلاذری، انساب الاشراف، ج ۱، ص ۵۶۴

^۴ احمد بن عبد الوهاب نویری، نهایة الارب فی فنون الادب، ج ۵، ص ۱۷۱

^۵ محمد بن جریر طبری، تاریخ طبری، ج ۱۱، ص ۵۱۴

۱-۱-۲ اهداف

۱- اهداف علمی:

- الف) شناخت سیره معصومان (علیهم السلام) و ارائه روش مطلوب در برگزاری مراسم سوگواری.
- ب) پژوهش تاریخی پیرامون شرایط اجتماعی عصر رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و ائمه معصومین (علیهم السلام).
- ج) آشنایی با آداب سوگواری مردم در صدر اسلام.

۲- اهداف کاربردی:

- الف) آشنا ساختن جامعه با شیوه صحیح سوگواری.
 - ب) ارائه شیوه صحیح مقابله با اندیشه های افراطی و تفریطی.
 - ج) ارائه راه کار اجرایی به نهاد های فرهنگی برای برگزاری بهتر مراسم های عزاداری.
- ۳- ضرورت های خاص:

الف) تلاش در از میان بردن انحرافات موجود در عزاداری ها، به ویژه در عزاداری اهل بیت (علیهم السلام) در عصر حاضر.

ب) جلوگیری از پیدایش سبک های جدید عزاداری با الگو گرفتن از ادیان و فرهنگ های دیگر.

۱-۱-۳ روش کار

الف) روش تحقیق

این تحقیق به روش تاریخی است، بدین معنا که پس از شناسایی منابع و گردآوری اطلاعات به شیوه توصیفی _تحلیلی به تدوین آن می پردازیم.

ب) روش گردآوری اطلاعات

اساس کار در این تحقیق بر پیروی از روش کتابخانه ای است که با مراجعه به کتب مورد نظر و مقالات صورت خواهد گرفت. البته در این میان از رایانه و نرم افزارهای موجود به عنوان ابزار روز، مدد گرفته شده است.

۱-۱-۴ سوالات تحقیق

سؤال اصلی: عزاداری در عصر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و ائمه (علیهم السلام) چگونه بود و چه تحولاتی را پشت سر نهاد؟

سؤالات فرعی:

- ۱- سیره پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت در سوگواری چگونه بوده است؟
- ۲- عزاداری در میان صحابه و عموم مردم به چه صورت بوده و چه تأثیری از ملت های دیگر داشته است؟

۳- شعر در عزاداری دارای چه جایگاهی بوده است؟